

We Measure the Earth with Our Bodies

Tsering Yangzom Lama

Historia rozpoczyna się początkiem lat 60 na pograniczu Tybetu oraz Nepalu. Rozpoczyna ją historia wioski, którą zamieszkuje tybetańska rodzina. Relacje rodzinne oraz wiara są jednymi z najważniejszych elementów tamtejszej społeczności. To właśnie bogowie, (z którymi związek wyraża się poprzez matkę bohaterki) w dużej mierze decydować mają o losie grupy i życiu pośmiertnym. Rodzina zmuszona jest jednak opuścić wioskę i za przewodnictwem matki i jej pośrednictwem z duchami decyduje się na wycieńczającą podróż i zmianę trybu życia na koczowniczy. W obozie, do którego docierają siostry (Lhamo – narratorka podrozdziału i Tenkyi), dostosowują się do nowej rzeczywistości i organizują tam życie. Tytułowe ciało jest zarówno ważnym elementem przez które bohaterowie poznają świat, odczuwają go i odzwierciedlają, jak i oznaką samego końca życia (naturalistyczne opisy śmierci, zmiany zachodzące w ciele). Najważniejszym wątkiem pozostają jednak relacje rodzinne bohaterów (śmierć najbliższych oraz rozdzielanie sióstr), co przedstawione zostaje w dużej mierze na tle tybetańskich wierzeń i towarzyszących temu przekazów słownych.

Druga część rozdziału przenosi akcję do 2012 roku w Toronto i poświęcona jest tamtejszej podróży nowej bohaterki (Dolmie – córka Lhamo), umożliwionej dzięki ciotce (Tenkyi). Kanadyjska rzeczywistość doprowadza do powstania nowej tożsamości, dostrzegania różnic między Nepalem a zachodnim światem, a także przemiany samej bohaterki. Dziewczyna podejmuje również decyzję o studiowaniu nauk o Tybecie, poznaje kolejnych znawców jego sztuki i historii, a co za tym idzie kolejne artefakty. To, co niezmiennie akcentowane, to fakt jak odmienne pozostają wyobrażenia o Tybecie zachodniego człowieka, a jak Tybet ten ukształtowany jest w świadomości swoich obywateli (Dolma określa kanadyjskie inspiracje Tybetem jako kopia kopii). Głównym wątkiem staje się również posąg, który należał do wuja Samphela, a którego działanie i znaczenie dla swojej rodziny stara się odkryć bohaterka.

Następnie, po raz kolejny akcja skupia się na Lhamo, wydarzenia mają miejsce natomiast już w 1973 roku, w obozie uchodźczym, w którym przebywa. Wielokrotnie przejawia się historia wspomnianej figury świętego, która stanowi ważny element dla rodziny Lhamo i o którym wiedze pragnie ona zgłębiać. Narratorka wyraża też swoje uczucia do Samphela (poznany początek lat 60), które niejednokrotnie powracają, zdając sobie sprawę ze swojego wieku i oczekiwań społeczności na znalezienie partnera. W tym samym czasie Tenkyi dostaje propozycję wyjazdu i kształcenia się w Indiach, a Lhamo wyjeżdża do obozu, w którym

powinien przebywać jej ukochany. Na miejscu okazuje się jednak, że został od mnichem. Tenkyi wyjeżdża do Delhi. Lhamo poznaje swoją seksualność poprzez zbliżenie z Tashi, z którym następnie bierze ślub, pomimo nadal silnych uczuć do Samphela. Małżeństwo okazuje się nieudane, a Tashi trwoni majątek i ucieka.

Ponownie akcja przenosi się do roku 2012, a bohaterką podrozdziału zostaje mieszkająca w Toronto Tenkyi. Podrozdział opiera się na naprzemiennych mnogich wspomnieniach bohaterki (zarówno o życiu w Tybecie, rodzinie, Delhi,), a także historiach związanych z posągiem boga, jak i obecnych obowiązkach życia zawodowego i prywatnego kobiety. Tenkyi prowadzi rozważania nad istotą ciała i swoją przeszłością (kolejny raz wielokrotny wpływ posągu). Pokazuje Dolmie posąg, który znajduje się w jej posiadaniu. Kobieta dowiaduje się o wypadku Lhamo i postanawia udać się do Tybetu, by być przy siostrze, która walczy o życie.

Następnie, po raz kolejny uwaga kieruje się w stronę Lhamo, tym razem wydarzenia mają miejsce w 1984 roku. Lhamo po latach spotyka Samphela, który okazuje się już nie być mnichem. Udają się na posiłek, w trakcie którego przybliżone zostają losy mężczyzny, a Lhamo dostrzega jak wiele zmieniło się w nim od czasów ich wspólnego pobytu w obozie. Samphel stara dowiedzieć się więcej o przeszłości swojej rodziny. Między kochankami ponownie odżywa uczucie. Samphel niespodziewanie wyjeżdża. Tashi po latach powraca do żony i decydują się oni na powiększenie rodziny. Ciężarna Lhamo otrzymuje list od Samphela, a jej mąż po raz kolejny ją opuszcza.

Następuje kolejny skok do roku 2012, a bohaterem podrozdziału tym razem jest Samphel, który zmaga się ze sporym zadłużeniem. Dowiaduje się on o wypadku Lhamo, z którą od lat nie utrzymywał kontaktu. Tenkyi i Samphel rozmawiają o przeszłości i wydarzeniach z ostatniego spotkania mężczyzny z Lhamo (w tym o ojcostwie Dolmy). Finalnie, po 27 latach dochodzi do spotkania kochanków. Lhamo umiera, a bliscy biorą udział w procesie jej kremacji.

Narratorką ostatniego rozdziału zostaje Dolma. Rozmawia z Samphelem o matce i odkrywa przed nim historię posągu należącego pierwotnie do jego wuja. Dolma i Samphel, wraz ze skremowanymi prochami Lhamo, wyruszają w podróż podczas której poznają kolejne zakątki Nepalu i ich mieszkańców. Samphel opowiada o swoim spotkaniu z wyrocznią. Po długotrwałej podróży Dolma i Samphel docierają do granicy kontrolowanej przez żołnierzy. Równając się z ziemią rozrzucają prochy Lhamo nawiązując do jej historii i drogi jaką przebyła. Powieść kończy się wyznaniem o nieskończoności ziemi i uznaniem jej za źródło wszystkiego.

Recenzja: Zamysł o przedstawieniu czterech historii, które są ze sobą powiązane jest ciekawym pomysłem, chociaż wymagającym od czytelnika dodatkowej uwagi. Z biegiem czasu trudność ta zanika. Powieść ta niewątpliwie dotyka tematu istotnego dla autorki, a opis uchodźców i ich losów przedstawiony jest z dużą wrażliwością. Stanowi także duży wkład w propagowanie wiedzy o historii Azji i jej dorobku kulturowego. Autorce udało się stworzyć postacie wyraźne, których losy zapamiętane zostaną na długo. Myślę, że książka zdecydowanie nadaje się do *Serii z Żurawiem*, a wielu czytelników zainteresuje tematyka Tybetu, zarówno jeśli chodzi o kulturowe dziedzictwo tego kraju, jak i niuanse geopolityczne.